RAZVOJ PUBLIKE U KULTURI KROZ PARCIPATIVNE PROGRAME PRIMJER „ZADOVOLJNA PUBLIKA ŽELI JOŠ“ GRADSKE KNJIŽNICE POŽEGA

Audience Development in the Cultural Sector Through Participatory Programmes: A Case Study of the “Satisfied Audience Wants More” Programme at the Požega Public Library

Mirjana Franculić
Gradska knjižnica Požega
mfranculic@gkpz.hr

BROJ BIBLIOGRAFSKE JEDINICE

567

UDK / UDC **027.022(497.541Požega)**
Stručni rad / Professional paper
Primljeno/ Received: 17.06.2026.

Sažetak

Cilj. Predstaviti i analizirati model razvoja publike u kulturi kroz participativni program *Zadovoljna publika želi još* Gradske knjižnice Požega, proveden tijekom 2025. godine i nastavljen u 2026. godini uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Rad istražuje mogućnosti narodnih knjižnica u razvoju čitateljske publike kroz čitateljske klubove, književne susrete, volontiranje, digitalne sadržaje i interdisciplinarne oblike kulturne participacije.

Pristup/metodologija. Rad se temelji na kvalitativnoj studiji slučaja kojom se analizira program *Zadovoljna publika želi još* kao primjer razvoja publike u narodnoj knjižnici. Primijenjen je deskriptivno-analitički pristup uz analizu programske dokumentacije, mrežnih sadržaja, izvještaja o provedenim aktivnostima, evaluacijskih pokazatelja i iskustvene refleksije voditeljice programa. Teorijski okvir rada oslanja se na IFLA-ine i UNESCO-ve smjerniQXce za narodne knjižnice, europske modele razvoja publike te nacionalne kulturne politike usmjerene na poticanje čitanja i participacije u kulturi.

Rezultati. Program je tijekom 2025. godine obuhvatio sedam književnih susreta s hrvatskim autorima, organizirani odlazak na kazališnu predstavu, edukaciju voditelja čitateljskih klubova i volontera, digitalne preporuke čitanja te širenje mreže čitateljskih klubova osnivanjem četiriju novih klubova. Posebno značajnim pokazalo se aktivno uključivanje korisnika u stvaranje kulturnih sadržaja i razvoj čitateljskih zajednica, pri čemu su čitateljski klubovi potvrđeni kao učinkovit alat razvoja publike. Program je

rezultirao povećanom participacijom korisnika, većom vidljivošću knjižničnih aktivnosti i jačanjem kulturne uključenosti zajednice.

Originalnost/vrijednost. Rad donosi rijetko dokumentiran primjer sustavno razvijanog participativnog modela razvoja publike u hrvatskoj narodnoj knjižnici te pridonosi razumijevanju mogućnosti narodnih knjižnica u razvoju kulturne participacije i čitanja kao društvene prakse. Posebna vrijednost rada očituje se u povezivanju teorijskih modela razvoja publike s konkretnim primjerom dobre prakse u lokalnoj zajednici.

Ključne riječi: čitateljski klubovi, Gradska knjižnica Požega, kulturna participacija, narodne knjižnice, poticanje čitanja, razvoj čitateljske publike, razvoj publike u kulturi, Reading Retreat.

Summary

Purpose. This paper aims to analyse and present an audience development model in culture through the participatory programme *Satisfied Audience Wants More* (*Zadovoljna publika želi još*) implemented by the Požega Public Library in 2025 and continued in 2026 with the support of the Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia. The paper explores the role of public libraries in developing reading audiences through reading clubs, literary events, volunteering, digital content, and interdisciplinary forms of cultural participation.

Approach/methodology. The study is based on a qualitative case study of the *Satisfied Audience Wants More* programme as an example of audience development in a public library. A descriptive-analytical approach was applied, including the analysis of programme documentation, online content, activity reports, evaluation indicators, and the experiential reflections of the programme coordinator. The theoretical framework draws upon IFLA and UNESCO Public Library Guidelines, European audience development models, and national cultural policies aimed at promoting reading and participation in culture.

Findings. During 2025, the programme included seven literary events with Croatian authors, an organised theatre visit, training for reading club facilitators and volunteers, digital reading recommendations, and the expansion of reading communities through the establishment of four new reading clubs. Particularly significant was the active involvement of users in the creation of cultural content and the development of reading

communities, confirming reading clubs as an effective tool for audience development. The programme resulted in increased user participation, greater visibility of library activities, and stronger cultural engagement within the local community.

Originality/value. This paper presents a rarely documented example of a systematically developed participatory audience development model in a Croatian public library and contributes to a better understanding of the role of public libraries in fostering cultural participation and reading as a social practice. Its particular value lies in linking theoretical audience development models with a concrete example of good practice in a local community.

Keywords: audience development in culture, reading clubs, cultural participation, public libraries, Požega Public Library, reading audience development, reading promotion, Reading Retreat.

1. Uvod

Suvremene narodne knjižnice odavno više nisu samo mjesta posudbe knjižnične građe, nego postaju aktivni kulturni, obrazovni i društveni centri lokalnih zajednica. Njihova se uloga sve više razvija prema stvaranju prostora susreta, dijaloga, zajedničkog učenja i participacije građana u kulturnom životu zajednice. U takvom kontekstu knjižnice preuzimaju važnu odgovornost u promicanju čitanja, dostupnosti kulture i stvaranju uključivih prostora za različite skupine korisnika.

Prema *IFLA-inu i UNESCO-vu Manifestu za narodne knjižnice* narodna knjižnica predstavlja lokalnu pristupnu točku znanju i jedan je od ključnih preduvjeta cjeloživotnog učenja, samostalnog odlučivanja i kulturnog razvoja pojedinaca i zajednice. Narodne knjižnice osiguravaju slobodan pristup informacijama, promiču čitalačku pismenost, omogućuju kulturno sudjelovanje i pridonose stvaranju društveno uključivih zajednica (IFLA i UNESCO, 2022).

Uloga knjižnica dodatno je naglašena u suvremenim kulturnim politikama koje razvoj publike prepoznaju kao jedan od važnijih prioriteta kulturnoga sektora. Umjesto pristupa koji se temelji isključivo na organizaciji kulturnih sadržaja za publiku, naglasak se sve više stavlja na stvaranje odnosa s publikom i njezino aktivno uključivanje u oblikovanje kulturnih iskustava. Takav pristup posebno je važan u narodnim knjižnicama

koje, zbog svoje otvorenosti i dostupnosti, imaju mogućnost razvijati dugoročne i participativne odnose s korisnicima.

U hrvatskom kontekstu razvoj publike dodatno je osnažen kroz programe Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske te kroz ciljeve Nacionalne strategije poticanja čitanja, koji ističu važnost jačanja kulture čitanja, razvoja čitateljskih navika i uključivanja različitih skupina građana u kulturne aktivnosti. Poseban naglasak pritom se stavlja na razvoj čitateljske publike, povećanje dostupnosti književnih sadržaja i aktivnu participaciju građana u kulturnim programima.

Gradska knjižnica Požega posljednjih godina intenzivno razvija programe usmjerene prema poticanju čitanja, kulturnoj participaciji i osnaživanju zajednice kroz knjižnične aktivnosti. Na iskustvima ranijih programa i projekata, osobito projekta *Čitam.* sufinanciranog sredstvima Europske unije 2025. godine pokrenut je program *Zadovoljna publika želi još*, financiran kroz Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

Program je osmišljen kao participativni model razvoja publike koji povezuje čitateljske klubove, književne susrete, digitalne preporuke čitanja, edukaciju voditelja i volontera te različite oblike kulturnog sudjelovanja. Njegov je temeljni cilj potaknuti razvoj čitateljske publike kroz zajedničko iskustvo čitanja, razgovora o književnosti i aktivnog uključivanja korisnika u kulturne sadržaje knjižnice.

Cilj je ovoga rada prikazati i analizirati provedbu programa *Zadovoljna publika želi još* u Gradskoj knjižnici Požega tijekom 2025. godine, prikazati planirane aktivnosti za 2026. godinu te sagledati ostvarene rezultate u kontekstu teorijskih polazišta razvoja publike i suvremenih knjižničnih politika. Posebna pozornost posvećena je participativnim modelima rada, razvoju čitateljskih zajednica i mogućnostima narodnih knjižnica u stvaranju aktivne i dugoročno uključene publike.

2. Razvoj publike u knjižnicama: teorijski okvir

Posljednjih desetljeća koncept razvoja publike postao je jedno od ključnih područja djelovanja kulturnih institucija u Europi. Pritom se publika više ne promatra isključivo kao skup pasivnih konzumenata kulturnih sadržaja, nego kao aktivni sudionik kulturnih procesa. U središte interesa dolaze iskustvo korisnika, osjećaj pripadnosti zajednici, participacija i dugoročno stvaranje odnosa između kulturne institucije i njezine publike.

Razvoj publike podrazumijeva stvaranje dugoročnih odnosa s publikom, utemeljenih na prepoznavanju njezinih potreba, interesa i prepreka u pristupu kulturi. Pritom cilj nije samo povećanje broja posjetitelja, nego i jačanje njihove angažiranosti, uključivanje raznovrsnih skupina korisnika te aktivno sudjelovanje publike u oblikovanju kulturnih sadržaja (Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, 2025). Takav pristup naglašava kako cilj nije samo povećanje broja posjetitelja, nego stvaranje smislenog i održivog odnosa između publike i kulture. U hrvatskoj stručnoj literaturi razvoj publike promatra se kao proces kojim kulturne ustanove nastoje uspostaviti aktivniji odnos s korisnicima te ih uključiti u kulturne procese kroz različite oblike participacije. Naglašava se važnost razumijevanja potreba publike, uklanjanja prepreka za sudjelovanje i razvoja dugoročnih odnosa između kulturnih organizacija i njihovih korisnika (Pauletta, Lekić i Dabo 2022).

Europska komisija u Study on Audience Development: How to Place Audiences at the Centre of Cultural Organisations (Studija o razvoju publike: kako postaviti publiku u središte kulturnih organizacija) naglašava da razvoj publike podrazumijeva promjenu perspektive – od modela usmjerenog na kulturni sadržaj prema modelu usmjerenom na korisnika i njegovo iskustvo (Bollo i sur. 2017). Ključni pomak odnosi se na razumijevanje publike ne samo kao primatelja sadržaja nego kao aktivnog partnera koji sudjeluje u oblikovanju kulturnog života zajednice.

U spomenutoj studiji autori razlikuju tri osnovne kategorije publike. Prvu čini **publika iz navike** (*Audience by Habit*), odnosno osobe koje redovito sudjeluju u kulturnim događanjima i aktivno konzumiraju kulturne sadržaje. Drugu skupinu čini **publika po izboru** (*Audience by Choice*), koju obilježava povremeno sudjelovanje, često ograničeno nedostatkom vremena, prilika ili dostupnosti sadržaja. Treću kategoriju predstavlja **publika iznenađenja** (*Audience by Surprise*), odnosno teško dostupna publika koja zbog društvenih, ekonomskih ili obrazovnih razloga rijetko ili gotovo nikada ne sudjeluje u kulturnim aktivnostima. Upravo za ovu skupinu potreban je dugoročan, uključiv i ciljano osmišljen pristup.

U suvremenim kulturnim politikama razvoj publike sve se više temelji na participativnim praksama koje uključuju građane u stvaranje kulturnih sadržaja i donošenje programskih odluka. Umjesto modela u kojem kulturne ustanove djeluju isključivo *za publiku*, naglasak se premješta prema modelu rada *s publikom*, čime korisnici

postaju suradnici, partneri i aktivni sudionici kulturnoga života. Takav participativni pristup posebno je važan u radu narodnih knjižnica jer omogućuje neposredan kontakt s lokalnom zajednicom i stvaranje dugoročnih odnosa temeljenih na povjerenju.

Prema IFLA-inim i UNESCO-vim smjernicama, narodne knjižnice imaju važnu društvenu i kulturnu funkciju jer osiguravaju pristup znanju, promiču čitalačku kulturu, razvijaju informacijsku pismenost i pridonose društvenoj uključenosti svih građana (IFLA i UNESCO 2022.) Knjižnice pritom ne djeluju samo kao pružatelji usluga nego i kao prostori društvene kohezije, dijaloga i zajedničkog kulturnog iskustva.

Za razliku od tradicionalnog shvaćanja knjižnice kao mjesta pristupa građi i informacijama, suvremene knjižnice sve se više razvijaju kao prostori iskustva, susreta i participacije. Takvo razumijevanje knjižnice posebno je važno u kontekstu razvoja publike jer omogućuje stvaranje dugoročnih odnosa između ustanove i njezinih korisnika.

Razvoj publike u knjižnicama, stoga, uključuje niz međusobno povezanih aktivnosti: stvaranje novih programa prilagođenih potrebama zajednice, uključivanje korisnika u oblikovanje sadržaja, korištenje digitalnih alata za komunikaciju, razvoj partnerstava te osiguravanje uključivosti različitih društvenih skupina. Poseban naglasak stavlja se na ranjive skupine korisnika, među kojima su djeca i mladi, osobe starije životne dobi, osobe s invaliditetom te stanovnici sredina s ograničenim pristupom kulturnim sadržajima.

Bollo i suradnici izdvajaju nekoliko ključnih strateških područja uspješnog razvoja publike koja se mogu primijeniti i u knjižničnom okruženju: stvaranje ugodnog i uključivog prostora, programska inovativnost, aktivno uključivanje korisnika, organizacijska fleksibilnost, korištenje podataka o potrebama publike, međusektorska suradnja, pametna uporaba digitalnih alata i kontinuirano osnaživanje kompetencija zaposlenika. (Bollo i sur. 2017).

Upravo se u tom okviru može promatrati i djelovanje Gradske knjižnice Požega. Razvoj publike u toj se knjižnici ne promatra kao jednokratna promotivna aktivnost niti kao isključivo povećanje broja korisnika, nego kao dugoročni proces izgradnje odnosa sa zajednicom kroz čitanje, dijalog, zajedničko iskustvo i kulturnu participaciju. Program *Zadovoljna publika želi još* razvijen je upravo iz potrebe da se postojeća publika dodatno osnaži, a nova publika uključi u kulturni život knjižnice kroz aktivno sudjelovanje i zajedničko stvaranje kulturnog sadržaja.

3. Čitateljski klubovi kao alat razvoja publike

Jedan od najvažnijih alata razvoja publike u narodnim knjižnicama predstavljaju čitateljski klubovi. Oni čitanje transformiraju iz individualne aktivnosti u zajedničko iskustvo koje uključuje razgovor, razmjenu mišljenja, interpretaciju pročitanoga i razvoj osjećaja pripadnosti zajednici čitatelja. Upravo zato suvremena knjižnična praksa čitateljske klubove sve češće prepoznaje kao snažan oblik kulturne participacije.

Stručna literatura naglašava kako čitateljski klubovi imaju višestruku funkciju: potiču čitalačke navike, razvijaju kritičko mišljenje, jačaju socijalne kompetencije i stvaraju prostor za dijalog među sudionicima različitih životnih iskustava. Posebno su važni kao oblik uključivanja korisnika u kulturni život zajednice jer omogućuju aktivno sudjelovanje, a ne samo pasivnu konzumaciju sadržaja.

Narodne knjižnice pritom imaju specifičnu prednost jer djeluju kao tzv. „treći prostor" – mjesto susreta izvan obiteljskog i radnog okruženja koje korisnicima pruža osjećaj sigurnosti, pripadnosti i društvene povezanosti. U takvom prostoru čitanje postaje društvena praksa koja nadilazi individualni čin i prerasta u zajedničko kulturno iskustvo. Gradska knjižnica Požega već niz godina razvija mrežu čitateljskih klubova za različite dobne i interesne skupine korisnika. Upravo su postojeći klubovi i njihovi članovi predstavljali jedno od ključnih polazišta za oblikovanje programa *Zadovoljna publika želi još*. Prije pokretanja programa knjižnica je djelovala kroz pet aktivnih čitateljskih klubova za različite skupine korisnika, a iskustva stečena njihovim radom pokazala su da zajedničko čitanje i razgovor o književnosti stvaraju stabilnu, angažiranu i dugoročno uključenu publiku.

Posebnu važnost čitateljskih klubova potvrđuju i iskustva europskih praksi razvoja publike koje naglašavaju kako kulturne ustanove trebaju prijeći s modela usmjerenog na sadržaj prema modelu usmjerenom na korisnika i njegovo iskustvo (Bollo i sur. 2017). U tom pristupu članovi čitateljskih klubova nisu samo korisnici knjižnice nego i aktivni suradnici koji sudjeluju u oblikovanju kulturnih aktivnosti, preporučuju knjige, sudjeluju u javnim raspravama i postaju promotori čitanja u zajednici.

Iskustvo Gradske knjižnice Požega pokazalo je da čitateljski klubovi imaju važnu ulogu u stvaranju stabilne, angažirane i dugoročno povezane knjižnične publike. Tijekom višegodišnjeg rada uočeno je da se povezanost članova s knjižnicom ne zadržava samo na redovitim susretima i razgovorima o odabranim knjigama. Članovi klubova često postaju

redoviti posjetitelji književnih susreta, predstavljanja knjiga, predavanja, izložbi i drugih kulturnih programa te svojim interesom, prijedlozima i sudjelovanjem pridonose njihovu razvoju.

Kontinuitet okupljanja omogućuje knjižnici neposredno upoznavanje interesa, čitateljskih navika i očekivanja članova. Razgovori tijekom susreta, prijedlozi knjiga i autora te reakcije na provedene programe pružaju vrijedan uvid u potrebe publike i predstavljaju važno polazište za planiranje novih sadržaja. Komunikacija se pritom ne odvija samo jednosmjerno, od knjižnice prema korisnicima, nego se programi razvijaju kroz trajnu razmjenu iskustava, interesa i prijedloga. Takav odnos omogućuje knjižnici da sadržaje prilagođava stvarnim potrebama korisnika, dok članovima daje mogućnost aktivnijeg utjecaja na vlastito kulturno iskustvo.

Posebno se vrijednim pokazalo povezivanje rada čitateljskih klubova s ostalim književnim i kulturnim programima knjižnice. Zajednički pročitana djela često potiču interes za susrete s njihovim autorima, dok književna gostovanja otvaraju nove teme za čitanje i razgovor unutar klubova. Time se stvara međusobno povezan programski krug u kojem čitanje prethodi kulturnom događanju, nastavlja se neposrednim razgovorom s autorom, a zatim produbljuje daljnjom raspravom i razmjenom dojmova među članovima. Takav način rada omogućuje sadržajnije sudjelovanje publike i stvara snažniju povezanost između čitatelja, književnog djela, autora i knjižnice.

Važan učinak rada klubova vidljiv je i izvan njihovih redovitih susreta. Članovi svoja čitateljska iskustva i preporuke prenose drugim korisnicima, članovima obitelji, prijateljima i poznanicima te na taj način pridonose širenju interesa za knjige, autore i knjižnične programe. Njihove preporuke nerijetko potiču veću posudbu pojedinih naslova, dok osobna iskustva s književnih susreta i drugih događanja motiviraju nove posjetitelje na uključivanje. Članovi klubova tako postaju važni promotori čitanja i knjižničnih aktivnosti te prirodna poveznica između knjižnice i šire lokalne zajednice.

Dugogodišnji rad čitateljskih klubova pokazao je da se publika snažnije i trajnije povezuje s knjižnicom kada joj se omoguće kontinuitet sudjelovanja, otvorena komunikacija i mogućnost osobnog doprinosa. Upravo su ta iskustva bila jedno od ključnih polazišta za oblikovanje programa Zadovoljna publika želi još, kojim se postojeći model rada nastojao dodatno razviti, proširiti na nove skupine korisnika i povezati s drugim oblicima kulturne participacije.

Važno polazište za razvoj programa predstavljalo je i iskustvo projekta *Čitam.* sufinanciranog sredstvima Europske unije kroz koji je knjižnica razvijala aktivnosti usmjerene na stvaranje čitateljskih navika, veću socijalnu uključenost i korištenje digitalnih medija za promociju knjige i čitanja. Iskustva stečena tim projektom pokazala su da publika najpozitivnije reagira kada joj se omogući aktivno sudjelovanje i mogućnost osobnog doprinosa kulturnim sadržajima.

Upravo iz tih razloga program *Zadovoljna publika želi još* nije zamišljen samo kao niz književnih događanja, nego kao model razvoja čitateljske zajednice. Čitateljski klubovi pritom postaju mjesto susreta, dijaloga i aktivnog sudjelovanja u kulturnom životu knjižnice, a publika postaje partner u stvaranju sadržaja, a ne samo njegov promatrač.

4. Program *Zadovoljna publika želi još*: ciljevi, metodologija i model provedbe

Program *Zadovoljna publika želi još* Gradske knjižnice Požega pokrenut je 2025. godine uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske kroz Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi. Program je prijavljen unutar programske aktivnosti *Razvoj čitateljske publike u narodnim knjižnicama*, koja obuhvaća aktivnosti usmjerene na promociju čitanja, organizaciju književnih događanja i aktivno uključivanje građana u kulturne sadržaje.

Polazište programa proizlazi iz potrebe da se čitanje i knjižnični programi dodatno približe korisnicima kroz participativne modele rada, odnosno kroz pristup koji publiku uključuje kao aktivnog sudionika kulturnog procesa. Program je osmišljen kao integrirani model razvoja publike koji povezuje postojeće čitateljske klubove, razvoj novih čitateljskih zajednica, književne susrete, edukacije, digitalne sadržaje i različite oblike kulturnog sudjelovanja.

Temeljna ideja programa bila je razviti dublji odnos između knjižnice i njezine publike te čitanje oblikovati kao zajedničko kulturno iskustvo. Umjesto promatranja knjižnice isključivo kao mjesta posudbe knjiga, program polazi od razumijevanja knjižnice kao prostora dijaloga, kulturne participacije i društvene povezanosti.

4.1. Ciljevi programa

Program je definirao nekoliko međusobno povezanih ciljeva:

- **Povećanje dostupnosti književnih sadržaja**

Jedan od ključnih ciljeva odnosio se na povećanje dostupnosti književnih sadržaja različitim skupinama korisnika, osobito onima koji zbog geografskih, društvenih ili drugih okolnosti teže sudjeluju u kulturnim programima. Dostupnost se osiguravala organizacijom besplatnih događanja, nabavom većeg broja primjeraka knjiga predstavljenih autora te korištenjem digitalnih sadržaja za promociju čitanja.

Posebnu važnost imala je nabava knjižnične građe kroz Program otkupa knjiga Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, kojom je knjižnica osigurala dovoljan broj primjeraka za čitateljske klubove i širu publiku.

- **Razvoj čitateljske publike**

Program je bio usmjeren na širenje postojeće i stvaranje nove čitateljske publike kroz aktivno uključivanje članova čitateljskih klubova i razvoj novih čitateljskih zajednica. Cilj nije bio samo povećanje broja sudionika nego stvaranje dugoročno uključene publike koja sudjeluje u kulturnom životu knjižnice.

Poseban naglasak stavljen je na osnivanje novih tematskih i interesnih čitateljskih klubova kako bi se odgovorilo na potrebe različitih skupina korisnika.

- **Aktivna participacija publike**

Važan cilj programa bio je osnažiti publiku za aktivno sudjelovanje u kulturnim sadržajima knjižnice. Sudionici nisu bili samo posjetitelji događanja nego i aktivni sudionici razgovora, preporuka knjiga, književnih rasprava i digitalnih sadržaja.

Participativni pristup ostvarivao se kroz javne razgovore s autorima, uključivanje članova klubova u preporuke čitanja te kroz volontiranje u vođenju pojedinih aktivnosti.

- **Korištenje digitalnih tehnologija**

Program je uključivao razvoj digitalnih oblika promocije knjige i čitanja kojima se nastojao proširiti doseg knjižničnih aktivnosti izvan fizičkog prostora knjižnice. Putem platforme Čitamo. članovi čitateljskih klubova snimali su video preporuke pročitanih knjiga, predstavljajući odabrane naslove iz osobne čitateljske perspektive. Na taj način nisu bili samo korisnici digitalnih sadržaja nego i njihovi aktivni stvaratelji.

Osobne preporuke članova pridonijele su neposrednijoj i autentičnijoj promociji čitanja jer su čitateljska iskustva i dojmovi samih korisnika postali poticaj drugima za otkrivanje novih autora i naslova. Istodobno su članovi razvijali vještine javnog predstavljanja i digitalne komunikacije.

Digitalni alati pritom nisu korišteni samo kao sredstvo promocije nego i kao način povećanja dostupnosti knjižničnih sadržaja publici koja nije mogla redovito sudjelovati u događanjima uživo. Objavljivanjem preporuka na mrežnim kanalima omogućeno je njihovo praćenje neovisno o vremenu i mjestu, čime su digitalni sadržaji postali dodatni alat razvoja čitateljske publike i promicanja kulture čitanja.

- **Jačanje kapaciteta knjižnice**

Poseban cilj odnosio se na edukaciju djelatnika, volontera i voditelja čitateljskih klubova radi dugoročne održivosti programa. Time se nastojalo osigurati kvalitetno moderiranje književnih razgovora, razvoj novih modela rada i održavanje visoke razine participacije korisnika.

Postavljeni ciljevi programa u skladu su sa suvremenim pristupima razvoju publike koji naglašavaju aktivno uključivanje građana u kulturne sadržaje te razvoj trajnog odnosa između kulturne ustanove i njezine publike (Pauletta, Lekić i Dabo 2022).

4.2. Metodološki pristup radu

Rad se temelji na kvalitativnoj studiji slučaja programa *Zadovoljna publika želi još* Gradske knjižnice Požega, pri čemu se analiziraju modeli razvoja publike ostvareni kroz participativne knjižnične aktivnosti tijekom 2025. godine i planirani nastavak programa u 2026. godini.

Primijenjen je deskriptivno-analitički pristup kojim se povezuju teorijska polazišta razvoja publike s konkretnim primjerom dobre prakse u narodnoj knjižnici. Analiza uključuje pregled i interpretaciju programske dokumentacije, prijavnih i evaluacijskih materijala, mrežnih sadržaja i izvještaja Gradske knjižnice Požega o provedenim aktivnostima.

Kao izvori podataka korišteni su:

- prijavna dokumentacija programa i izvješća o provedbi,
- mrežne stranice Gradske knjižnice Požega (*Novosti*, *Događaji*, *Programi*),
- objave i izvještaji o književnim susretima i radu čitateljskih klubova,
- interni podaci o broju aktivnosti, uključenih korisnika i modelima participacije,
- iskustvena refleksija voditeljice programa kao oblik stručne autoevaluacije utemeljena na neposrednom sudjelovanju u planiranju, organizaciji, provedbi i evaluaciji svih programskih aktivnosti. Takva stručna autoevaluacija obuhvaća

sustavno promišljanje o tijeku provedbe programa, razini uključenosti korisnika, postignutim rezultatima, uočenim izazovima te mogućnostima daljnjeg unaprjeđenja programa, pri čemu su zaključci potkrijepljeni programskom dokumentacijom, izvješćima i ostalim prikupljenim podacima.

Analiza se temelji na interpretaciji kvalitativnih pokazatelja uspješnosti programa, poput razine participacije korisnika, razvoja novih čitateljskih zajednica, uključenosti volontera, vidljivosti knjižničnih sadržaja i osjećaja pripadnosti zajednici. Uz kvalitativne pokazatelje, uključeni su i osnovni kvantitativni pokazatelji – broj književnih susreta, broj uključenih sudionika, broj novih čitateljskih klubova i opseg kulturnih aktivnosti.

Odabir studije slučaja kao metodološkog pristupa omogućuje detaljno razumijevanje specifičnog modela razvoja publike u lokalnom knjižničnom kontekstu te povezivanje teorijskih koncepata razvoja publike s praktičnim iskustvima provedbe programa u narodnoj knjižnici. Ograničenje istraživanja proizlazi iz činjenice da je riječ o kvalitativnoj studiji slučaja jedne narodne knjižnice. Rezultati se stoga ne mogu izravno generalizirati na sve narodne knjižnice, ali mogu poslužiti kao primjer dobre prakse i polazište za daljnja istraživanja razvoja publike u knjižničnom okruženju.

5. Provedba programa tijekom 2025. godine

Program *Zadovoljna publika želi još* tijekom 2025. godine obuhvatio je niz međusobno povezanih aktivnosti usmjerenih na razvoj čitateljske publike i aktivno uključivanje korisnika u kulturni život knjižnice. Aktivnosti su uključivale širenje mreže čitateljskih klubova, organizaciju književnih susreta, edukaciju voditelja i volontera, digitalnu promociju knjiga, zajednički odlazak na kazališnu predstavu te završnu javnu tribinu.

5.1. Razvoj mreže čitateljskih klubova

Jedan od prvih koraka u provedbi programa bilo je jačanje postojeće mreže čitateljskih klubova i razvoj novih klubova namijenjenih različitim ciljnim skupinama korisnika.

Prije početka programa Gradska knjižnica Požega djelovala je kroz pet aktivnih čitateljskih klubova za različite dobne i interesne skupine korisnika. Čitateljski klub za mlađe osnovnoškolce Knjigoljupci, Čitateljski klub za starije osnovnoškolce Čita,

Čitateljski klub za mlade Čitam & Čilam, Čitateljski klub za odrasle Lectoria i Čitateljski klub za umirovljenike. Programom je pokrenut javni poziv zainteresiranim građanima za uključivanje u rad klubova i volontiranje u ulozi voditelja, čime je razvijen participativni model rada koji je korisnicima omogućio aktivnije sudjelovanje u oblikovanju knjižničnih sadržaja. Velik interes građana rezultirao je osnivanjem četiriju novih čitateljskih klubova, među kojima se posebno ističe čitateljski klub za slijepe i slabovidne osobe Lucija, čime je dodatno osnažen inkluzivni karakter programa i povećana dostupnost knjižničnih sadržaja različitim skupinama korisnika.

Osnovan je i Čitateljski klub za odrasle Otium, koji je po ciljnoj skupini i načinu rada isti kao Čitateljski klub za odrasle Lectoria. Potreba za osnivanjem još jednoga kluba za odrasle proizašla je iz velikog interesa korisnika za uključivanje u rad čitateljskih klubova. Budući da Lectoria već okuplja 25 aktivnih članova, osnivanjem Otiuma omogućeno je uključivanje novih zainteresiranih korisnika uz očuvanje veličine skupine primjerene kvalitetnom razgovoru, razmjeni mišljenja i aktivnom sudjelovanju svih članova. Osnovan je i Čitateljski klub za studente i Tematski čitateljski klub Snažne mame.

Razvoj novih klubova omogućio je privlačenje novih članova knjižnice i proširenje čitateljske zajednice, ali i razvoj dugoročnih odnosa među korisnicima kroz zajedničko čitanje i razgovor o književnosti. (Slika 1)

5.2. Književni susreti kao oblik participativne kulturne prakse

Središnji dio programa činilo je sedam književnih susreta s hrvatskim autorima čija su djela bila uključena u fond knjižnice i aktivnosti čitateljskih klubova. Književni susreti organizirani su kao otvoreni i participativni događaji u kojima su članovi čitateljskih klubova i ostali posjetitelji imali priliku razgovarati s autorima, postavljati pitanja i razmjenjivati dojmove o pročitanim djelima.

Takav model književnih susreta omogućio je odmak od klasičnog predstavljanja knjige prema dijaloškom modelu u kojem publika aktivno sudjeluje u oblikovanju kulturnoga događanja.

Tijekom 2025. godine održani su sljedeći književni susreti:

- 22. svibnja 2025. – susret s Markom Gregurom povodom romana *Ekspozicija tame*
- 26. lipnja 2025. – susret sa Zoranom Žmirićem i predstavljanjem knjige *Visoke trave*

- 29. rujna 2025. – književni susret za djecu s Tamarom Bakran i knjigom *Dan kada je planina poletjela*
- 1. listopada 2025. – susret s Krešimirom Mišakom povodom knjige *Fantastične ratne priče*
- 10. listopada 2025. – susret za mlade s Koranom Svilar i romanom *Soba za djevojčice*
- 15. listopada 2025. – susret s Hrvojem Šalkovićem i romanom *Babići*
- 30. listopada 2025. – književni susret s Ivicom Prtenjačom povodom romana *Albert*

Za potrebe rada čitateljskih klubova knjižnica je nabavila po 25 primjeraka predstavljenih knjiga, čime je omogućeno zajedničko čitanje i aktivna priprema za razgovore s autorima. Ukupno je književnim susretima prisustvovalo približno 300 posjetitelja različitih dobnih skupina, što potvrđuje interes publike i uspješnost participativnog modela rada. (Slika 2)

Književni susreti pritom nisu služili samo promociji knjiga, nego su stvarali prostor za dijalog, razmjenu mišljenja i razvoj kritičkog promišljanja o književnosti. (Slika 3)

Književni susreti bili su popraćeni objavama na mrežnim stranicama Gradske knjižnice Požega, čime je osigurana dodatna vidljivost programa i dostupnost informacija široj javnosti. Objave su sadržavale najave događanja, izvještaje sa susreta i preporuke za čitanje te su predstavljale važan alat komunikacije s postojećom i potencijalnom publikom (Gradska knjižnica Požega 2025; 2026).

5.3. Edukacija voditeljâ čitateljskih klubova i razvoj volonterstva

Jedan od važnih elemenata programa odnosio se na jačanje kompetencija voditelja čitateljskih klubova, djelatnika knjižnice i volontera uključenih u provedbu aktivnosti. U okviru programa organizirana je stručna edukacija o vođenju čitateljskih klubova koju je održala književna kritičarka, urednica i stručnjakinja za čitateljske klubove Marija Ott Franolić.

Edukacija je održana 30. rujna 2025. godine, a bila je usmjerena na razvoj vještina moderiranja razgovora o književnosti, poticanje uključivog dijaloga i razumijevanje dinamike rada čitateljskih zajednica. Poseban naglasak stavljen je na stvaranje otvorene atmosfere u kojoj različita mišljenja i interpretacije književnih djela predstavljaju vrijednost, a ne prepreku zajedničkoj raspravi.

Takav pristup u skladu je sa stručnim spoznajama o radu čitateljskih klubova, prema kojima razgovor o pročitanome potiče razmjenu iskustava, argumentirano

iznošenje stavova te uvažavanje različitih čitateljskih interpretacija. Edukacija je dodatno osnažila djelatnike knjižnice i volontere za kvalitetnije moderiranje susreta te dugoročno pridonijela održivosti programa.

Volonterstvo je pritom predstavljalo važan participativni aspekt programa. U suvremenim knjižnicama volonteri se sve češće uključuju u provedbu različitih aktivnosti, osobito onih usmjerenih na poticanje čitanja, rad s pojedinim skupinama korisnika i razvoj kulturnih programa. Njihov angažman ne predstavlja zamjenu za stručni rad knjižničara, nego njegovu nadopunu te omogućuje aktivnije uključivanje građana u život knjižnice i jačanje povezanosti ustanove s lokalnom zajednicom.

Potreba za uključivanjem volontera u Gradskoj knjižnici Požega proizašla je iz želje za proširenjem postojeće mreže čitateljskih klubova i osnivanjem novih klubova prilagođenih različitim interesnim skupinama korisnika. Budući da razvoj novih čitateljskih zajednica zahtijeva kontinuirano vođenje, pripremu susreta i poticanje razgovora o pročitanim djelima, knjižnica je već na početku provedbe programa objavila javni poziv zainteresiranim građanima za uključivanje u rad čitateljskih klubova kao volontera – voditelja ili suradnika.

Odaziv građana pokazao je da među korisnicima postoji interes ne samo za sudjelovanje u knjižničnim programima nego i za aktivno preuzimanje odgovornosti u njihovu provođenju. Volonteri su svojim interesima, znanjima i iskustvima pridonijeli razvoju novih klubova, dok im je knjižnica pružila stručnu podršku i edukaciju potrebnu za kvalitetno vođenje čitateljskih susreta. Time su korisnici dobili mogućnost aktivnog sudjelovanja u oblikovanju knjižničnih sadržaja, a knjižnica je razvila model suradnje temeljen na zajedništvu, povjerenju i zajedničkoj odgovornosti za razvoj kulturnih programa.

5.4. Kazališna predstava kao proširenje čitateljskog iskustva

Program *Zadovoljna publika želi još* nastojao je književnost povezati i s drugim umjetničkim područjima, osobito kazalištem, kako bi se sudionicima omogućilo višedimenzionalno iskustvo književnog djela.

U tom je kontekstu organiziran zajednički odlazak članova čitateljskih klubova i zainteresiranih građana na predstavu *Sigurna kuća* u zagrebačkom kazalištu Gavella, održan 31. listopada 2025. godine. Predstava, nastala prema istoimenom romanu Marine

Vujčić, omogućila je publici drugačiji doživljaj književnog djela – kroz izvedbenu umjetnost i zajedničko iskustvo gledanja. (Slika 4)

Na organiziranom odlasku sudjelovalo je više od četrdeset građana Požege. Aktivnost je pokazala kako povezivanje književnosti s drugim umjetničkim područjima može dodatno osnažiti interes publike, produbiti razumijevanje književnog sadržaja i potaknuti zajedničku refleksiju nakon kulturnog događaja.

Ovakav oblik kulturne participacije posebno je važan jer književnost ne ostaje ograničena na individualni čin čitanja, nego prerasta u zajedničko iskustvo interpretacije i razgovora. Time knjižnica dodatno potvrđuje svoju ulogu kulturnog posrednika i organizatora iskustava koja nadilaze tradicionalne knjižnične usluge.

5.5. Digitalni sadržaji i promotivni materijali

Važan segment programa odnosio se na razvoj digitalnih oblika promocije knjige i čitanja. U suradnji s članovima čitateljskih klubova nastavljen je razvoj digitalnih preporuka knjiga kroz platformu *Čitamo.*, na kojoj korisnici sudjeluju u snimanju video preporuka pročitanih djela.

Takvim pristupom knjižnica je proširila doseg svojih aktivnosti izvan fizičkog prostora ustanove i omogućila uključivanje korisnika koji nisu mogli redovito sudjelovati u događanjima uživo. Digitalne preporuke pokazale su se osobito važnima za mlađu publiku i korisnike koji sadržaje dominantno prate putem društvenih mreža i digitalnih kanala komunikacije.

Uz digitalne sadržaje, program je uključivao i izradu promotivnih materijala kojima se nastojalo povećati vidljivost programa i dodatno motivirati građane na uključivanje u čitateljske aktivnosti. Tiskana je stilizirana bilježnica za bilježenje dojmova o pročitanim djelima pod nazivom *Knjige koje pamtim*, zamišljena kao osobni dnevnik čitanja sudionika programa. (Slika 5)

Osim dnevnika čitanja izrađeni su i promotivni materijali poput šalica, majica, straničnika, plakata i drugih vizualnih sadržaja kojima se promicala kultura čitanja i vidljivost čitateljskih klubova. Takvi materijali nisu imali isključivo promotivnu funkciju nego su doprinosili stvaranju prepoznatljivog identiteta programa i osjećaja pripadnosti među sudionicima.

5.6. Završna javna tribina

Program je zaključen javnom tribinom održanom u studenome 2025. godine, na kojoj su sudjelovali članovi čitateljskih klubova, volonteri, korisnici knjižnice i zainteresirana javnost.

Tribina je bila zamišljena kao prostor refleksije i razmjene iskustava o provedenim aktivnostima te važnosti čitanja i knjižničnih programa u lokalnoj zajednici. Sudionicima su predstavljeni ostvareni rezultati programa, razmijenjeni su dojmovi o književnim susretima i radu klubova, a istodobno su otvorene rasprave o mogućim smjerovima daljnjeg razvoja čitateljske publike.

Takav završni oblik evaluacije dodatno je potvrdio participativnu prirodu programa, u kojem korisnici nisu samo sudionici aktivnosti nego i aktivni sugovornici u oblikovanju budućih kulturnih sadržaja.

6. Rezultati i evaluacija programa

Analiza provedbe programa *Zadovoljna publika želi još* tijekom 2025. godine pokazuje da participativni modeli rada u narodnim knjižnicama mogu značajno pridonijeti razvoju čitateljske publike i jačanju kulturne participacije lokalnoj zajednici (Gradska knjižnica Požega 2025).

Jedan od najvidljivijih rezultata programa bilo je širenje mreže čitateljskih klubova. Uz pet postojećih klubova, tijekom provedbe programa osnovana su još četiri nova čitateljska kluba, čime je broj aktivnih klubova povećan na devet. Proširenjem mreže obuhvaćene su nove dobne, interesne i korisničke skupine te su stvorene dodatne mogućnosti za njihovo uključivanje u zajedničko čitanje, razgovore o književnosti i kulturne programe knjižnice.

Program je također rezultirao visokom razinom sudjelovanja publike u književnim događanjima. Sedam književnih susreta okupilo je približno 300 posjetitelja različitih dobnih skupina, pri čemu se posebno istaknula aktivna participacija članova čitateljskih klubova u razgovorima s autorima i zajedničkoj interpretaciji pročitanih djela.

Kvalitativni učinci programa očitovali su se u razvoju osjećaja zajedništva među sudionicima, jačanju interesa za suvremenu hrvatsku književnost te većem uključivanju korisnika u kulturni život knjižnice. Književni susreti nisu ostali na razini promocije

knjige, nego su postali mjesta dijaloga, razmjene iskustava i stvaranja zajedničkog kulturnog iskustva.

Pozitivni učinci vidljivi su i u području volonterstva i participacije građana. Uključivanje korisnika u vođenje čitateljskih klubova pokazalo je kako publika može preuzeti aktivnu ulogu u oblikovanju knjižničnih sadržaja. Takav model rada povećava osjećaj pripadnosti knjižnici te doprinosi održivosti kulturnih programa.

Važan rezultat predstavlja i jačanje digitalne prisutnosti knjižnice kroz video preporuke knjiga i digitalne sadržaje na platformi *Čitamo.* i mrežnim stranicama Gradske knjižnice Požega. Time je knjižnica uspjela proširiti doseg svojih aktivnosti i izvan fizičkog prostora ustanove te potaknuti dodatni interes za čitanje među različitim skupinama korisnika.

Program je pokazao i vrijednost povezivanja književnosti s drugim umjetničkim područjima. Organizirani odlazak na kazališnu predstavu *Sigurna kuća* potvrdio je da interdisciplinarni pristupi mogu dodatno produbiti kulturno iskustvo korisnika i stvoriti snažniju emocionalnu povezanost s književnim sadržajem.

Ukupno gledajući, program je ostvario većinu planiranih ciljeva: povećao je dostupnost kulturnih sadržaja, proširio čitateljsku publiku, osnažio postojeće čitateljske zajednice, povećao vidljivost knjižničnih programa i dodatno učvrstio poziciju Gradske knjižnice Požega kao aktivnog kulturnog središta lokalne zajednice. (Slika 6)

Navedeni rezultati potvrđeni su i završnim izvješćem o provedbi programa objavljenim na mrežnim stranicama knjižnice (Gradska knjižnica Požega 2025).

7. Nastavak programa u 2026. godini: razvoj i proširenje modela participacije

Pozitivni rezultati ostvareni tijekom 2025. godine, visoka razina uključenosti publike i prepoznatljivost programa u lokalnoj zajednici rezultirali su nastavkom programa *Zadovoljna publika želi još* i u 2026. godini. Nastavak programa temelji se na rezultatima ostvarenima tijekom prve godine provedbe te na potrebi daljnjeg razvoja participativnih modela rada i uključivanja publike u kulturne sadržaje knjižnice (Gradska knjižnica Požega 2026). Gradskoj knjižnici Požega odobrena su sredstva u maksimalnom iznosu od 10.000,00 eura, čime je potvrđena kvaliteta dosadašnje provedbe i potencijal programa za daljnji razvoj čitateljske publike.

Nastavak programa temelji se na iskustvima prve godine provedbe, ali istodobno donosi i kvalitativno proširenje aktivnosti. Program 2026. godine zadržava postojeće uspješne modele rada – književne susrete, čitateljske klubove, digitalne preporuke i participativni pristup – uz uvođenje novih sadržaja kojima se dodatno razvija iskustvo čitanja i kulturne participacije. Takvim programskim usmjerenjem Gradska knjižnica Požega potvrđuje svoje strateško opredjeljenje prema modelu knjižnice kao prostora susreta, dijaloga i aktivnog kulturnog sudjelovanja.

Planirane aktivnosti usmjerene su ne samo na povećanje broja sudionika nego i na produbljivanje čitateljskog iskustva, razvoj zajednice čitatelja i stvaranje dugoročnog odnosa između knjižnice i njezine publike (Gradska knjižnica Požega 2026).

7.1. Književni susreti i dostupnost suvremene književnosti

Središnji dio programa i dalje čine književni susreti s hrvatskim autorima, koji će i tijekom 2026. godine biti organizirani kao participativni razgovori članova čitateljskih klubova, korisnika knjižnice i šire publike.

Plan književnih susreta oblikovan je u skladu s ciljevima programa i potrebama postojeće čitateljske publike, ali i nastojanjem da se književni sadržaji približe novim skupinama korisnika. Pri odabiru autora i naslova vodilo se računa o kvaliteti i aktualnosti književnih djela, njihovoj zastupljenosti na popisima preporučenih naslova Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, interesima članova čitateljskih klubova te mogućnosti poticanja razgovora o suvremenim društvenim, kulturnim i životnim temama. Nastojalo se obuhvatiti autore različitih književnih izričaja i djela namijenjena različitim dobnim i interesnim skupinama kako bi program odgovorio na raznolike čitateljske interese i omogućio uključivanje što šire publike. Važan kriterij bila je i mogućnost povezivanja odabranih djela s radom čitateljskih klubova, zajedničkim čitanjem i aktivnom pripremom članova za razgovor s autorima.

Na temelju navedenih kriterija planirano je osam književnih susreta s autorima čija su djela zastupljena na popisima preporučenih naslova Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Među planiranim gostima nalaze se:

- Ivana Bodrožić
- Ivana Šojat
- Nebojša Lujanović
- Robert Međurečan

- Josip Sršen
- Zlatan Stipišić Gibonni
- Petra Prtajin
- Ivana Vlahek

Kao i tijekom 2025. godine, knjižnica planira nabaviti po 25 primjeraka knjiga svih gostujućih autora sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske kroz Program otkupa knjiga, čime će se osigurati ravnopravna dostupnost naslova članovima čitateljskih klubova i zainteresiranim korisnicima. Takav model omogućuje sudionicima da prije književnih susreta zajednički čitaju djela, razvijaju vlastite interpretacije i aktivno sudjeluju u razgovoru s autorima.

Književni susreti i dalje će biti prilagođeni različitim dobnim i interesnim skupinama korisnika, pri čemu će se posebna pozornost posvetiti uključivanju djece i mladih, ali i postojećih aktivnih članova čitateljskih klubova.

7.2. Reading Retreat: prostor za iskustveno čitanje

Jedna od značajnijih novosti programa u 2026. godini odnosi se na razvoj posebnog prostora za čitanje pod nazivom Reading Retreat (Čitateljsko utočište).

Knjižnica planira urediti dio svojega prostora kao ugodno i poticajno okruženje namijenjeno tihom, koncentriranom i iskustvenom čitanju. Novi prostor bit će prilagođen programima glasnog i tihog čitanja, razgovorima o književnosti te aktivnostima usmjerenima na razvoj koncentracije i produbljivanje čitateljskog iskustva.

Razvoj ovakvog prostora proizlazi iz suvremenih knjižničnih praksi koje knjižnicu promatraju kao mjesto dobrobiti (*wellbeing*) i emocionalnog razvoja korisnika. Koncept Reading Retreata predstavljen je kao jedan od novih programskih iskoraka usmjerenih prema produbljivanju čitateljskog iskustva i stvaranju prostora za koncentrirano i iskustveno čitanje (Gradska knjižnica Požega 2026). U vremenu obilježenom ubrzanim ritmom života i sve većom prisutnošću digitalnih sadržaja, knjižnica ovim prostorom nastoji korisnicima ponuditi mogućnost mirnog i usredotočenog čitanja kao sastavnog dijela suvremenoga knjižničnog okruženja.

Reading Retreat istodobno će dodatno osnažiti koncept knjižnice kao „trećeg prostora“ – mjesta susreta, odmora, dijaloga i osobnog razvoja.

7.3. Kazalište kao produžetak čitateljskog iskustva

Zbog iznimno pozitivnog odaziva korisnika na organizirani odlazak na predstavu *Sigurna kuća* tijekom 2025. godine, i u 2026. planira se nastavak povezivanja književnosti s izvedbenim umjetnostima.

Knjižnica će organizirati zajednički i besplatan odlazak članova čitateljskih klubova i zainteresiranih korisnika na kazališnu predstavu temeljenu na književnom djelu. Cilj ove aktivnosti nije samo kulturni izlet nego produbljivanje razumijevanja književnog sadržaja kroz novu umjetničku interpretaciju.

Takav interdisciplinarni pristup omogućuje korisnicima da književnost dožive višedimenzionalno – kao tekst, izvedbu i zajedničko iskustvo razgovora nakon predstave. Očekuje se da će ovakav oblik rada dodatno motivirati korisnike za uključivanje u knjižnične programe te produbiti njihovo razumijevanje i doživljaj književnih djela.

7.4. Popularizacija poezije i glazbene ili kazališne večeri

Program 2026. dodatno proširuje aktivnosti usmjerene na popularizaciju književnosti kroz organizaciju glazbeno-scenskih večeri.

Knjižnica već razvija programe usmjerene prema približavanju poezije široj publici, a novi program predviđa susrete koji povezuju čitanje poezije, razgovore s autorima i scenske interpretacije književnih tekstova.

Cilj je približiti književnost i poeziju korisnicima koji je često doživljavaju kao zahtjevnu ili nedovoljno pristupačnu književnu formu te stvoriti prostor u kojem poezija postaje dio zajedničkog kulturnog iskustva.

Ovakve aktivnosti dodatno pridonose diversifikaciji publike i otvaranju knjižnice prema novim skupinama korisnika.

7.5. Digitalna promocija knjige i razvoj zajednice čitatelja

Digitalna komponenta programa nastavit će se razvijati kroz mrežne stranice i druge mrežne kanale knjižnice.

Članovi čitateljskih klubova nastavit će snimati video preporuke knjiga, dijeliti osobna čitateljska iskustva i sudjelovati u stvaranju digitalnog sadržaja kojim se popularizira čitanje.

Poseban naglasak stavit će se na uključivanje mlađe publike i razvoj digitalne zajednice čitatelja koja može sudjelovati u preporukama i razgovorima o knjigama neovisno o fizičkoj prisutnosti u knjižnici. Planirano je daljnje korištenje digitalnih alata za promociju knjige, dijeljenje preporuka čitanja i uključivanje novih generacija korisnika u knjižnične programe (Gradska knjižnica Požega 2026).

Takav pristup pridonosi demokratizaciji pristupa kulturi i omogućuje veću vidljivost knjižničnih sadržaja izvan lokalne zajednice.

7.6. Informativna publikacija i vidljivost programa

Program predviđa i izradu informativne publikacije o aktivnostima knjižnice i rezultatima programa *Zadovoljna publika želi još* pod nazivom *Ulaz slobodan*.

Publikacija će objediniti prikaz knjižničnih programa, preporuke čitanja i iskustva sudionika, a cilj joj je dodatno informirati postojeću publiku i privući nove korisnike.
Osim informativne funkcije, publikacija će imati važnu promotivnu ulogu u izgradnji identiteta knjižnice kao mjesta čitanja, susreta, kreativnosti i kulturne participacije.

8. Rasprava

Iskustvo Gradske knjižnice Požega pokazuje da razvoj publike u narodnim knjižnicama može biti uspješan kada se temelji na participativnom pristupu, dugoročnom radu s korisnicima i stvaranju zajedničkog kulturnog iskustva. Dobiveni rezultati potvrđuju stajalište da razvoj publike nije usmjeren samo na povećanje broja sudionika kulturnih događanja, nego na stvaranje aktivnog i dugoročnog odnosa između kulturne ustanove i njezine publike. Uspjeh programa očituje se upravo u visokoj razini participacije korisnika, razvoju novih čitateljskih zajednica i uključivanju građana u oblikovanje kulturnih sadržaja, što odgovara suvremenim pristupima razvoja publike u hrvatskoj kulturnoj praksi (Pauletta, Lekić i Dabo 2022).

Rezultati programa potvrđuju zaključke europskih istraživanja razvoja publike prema kojima uspjeh kulturnih organizacija ne ovisi isključivo o broju posjetitelja, nego o sposobnosti uspostavljanja trajnih odnosa s publikom (Bollo i sur. 2017). Osnivanje novih čitateljskih klubova, uključivanje volontera u provedbu aktivnosti te aktivno sudjelovanje korisnika u stvaranju sadržaja pokazali su da participativni pristup može rezultirati većom kulturnom angažiranošću, snažnijim osjećajem pripadnosti zajednici i većom

održivošću programa. U tom smislu iskustvo Gradske knjižnice Požega potvrđuje da čitateljski klubovi mogu djelovati kao učinkoviti instrumenti razvoja publike i kulturne participacije u lokalnoj zajednici.

Rezultati programa *Zadovoljna publika želi još* potvrđuju da kombinacija tradicionalnih knjižničnih aktivnosti – poput književnih susreta i čitateljskih klubova – s inovativnim praksama, uključujući digitalne sadržaje, volonterstvo i interdisciplinarne kulturne programe, može značajno povećati uključenost publike.

Jedna od najvećih vrijednosti programa jest činjenica da publika nije ostala na razini pasivnog promatrača. Korisnici su sudjelovali u preporukama knjiga, razgovorima s autorima, radu čitateljskih klubova i digitalnim sadržajima te su postupno postali aktivni suradnici knjižnice. Takav model rada u skladu je sa suvremenim europskim pristupima razvoju publike koji naglašavaju važnost stvaranja osjećaja pripadnosti, dijaloga i zajedničke odgovornosti za kulturni život zajednice (Bollo i sur. 2017).

Posebno važnim pokazalo se povezivanje književnosti s drugim umjetničkim područjima, osobito kazalištem i glazbom, čime je korisnicima omogućeno bogatije i emocionalno snažnije iskustvo književnog djela. Takvi modeli rada potvrđuju važnost interdisciplinarnih pristupa u kulturnim ustanovama te mogućnost razvoja publike kroz različite oblike kulturne participacije.

Istodobno, iskustvo programa otvorilo je i određena pitanja važna za njegovu dugoročnu održivost. Jedan od izazova odnosi se na kontinuirano motiviranje korisnika i održavanje interesa za rad čitateljskih klubova kroz dulje razdoblje. Održavanje aktivne publike zahtijeva stalnu programsku inovativnost, prilagodbu interesima korisnika i kontinuirano osluškivanje potreba zajednice.

Dodatno, evaluacija uspješnosti programa mogla bi se u budućnosti proširiti sustavnijim praćenjem kvalitativnih i kvantitativnih pokazatelja, primjerice provođenjem anketa zadovoljstva korisnika ili praćenjem dugoročnih učinaka na čitalačke navike sudionika.

Unatoč tim izazovima, program *Zadovoljna publika želi još* potvrđuje da narodna knjižnica može biti snažan pokretač kulturne participacije i razvoja publike kada svoje programe temelji na uključivosti, dijalogu i aktivnom sudjelovanju zajednice.

9. Zaključak

Program *Zadovoljna publika želi još* Gradske knjižnice Požega pokazao je kako narodna knjižnica, kroz participativne i uključive modele rada, može imati važnu ulogu u razvoju kulturne i čitateljske publike lokalne zajednice. Provedene aktivnosti tijekom 2025. godine potvrđuju da razvoj publike nije isključivo pitanje povećanja broja korisnika ili posjetitelja kulturnih događanja, nego dugoročan proces izgradnje odnosa između knjižnice i zajednice.

Program je uspješno povezao različite oblike kulturne participacije – čitateljske klubove, književne susrete, edukaciju voditelja i volontera, digitalne preporuke čitanja te interdisciplinarne aktivnosti poput organiziranog odlaska na kazališnu predstavu. Posebna vrijednost programa očitovala se u činjenici da publika nije bila samo promatrač kulturnih sadržaja, nego aktivan sudionik njihova oblikovanja.

Proširenjem mreže čitateljskih klubova stvorene su nove mogućnosti za okupljanje korisnika različitih dobnih, interesnih i životnih skupina te je dodatno ojačana njihova uključenost u čitateljske i kulturne aktivnosti knjižnice. Istodobno, organizacija sedam književnih susreta i uključivanje približno tristo sudionika različitih dobnih skupina pokazali su da zajedničko čitanje i razgovor o književnosti mogu uspješno pridonijeti stvaranju stabilne i angažirane publike.

Rezultati programa potvrđuju važnost čitateljskih klubova kao jednog od ključnih alata razvoja publike u narodnim knjižnicama. Kroz zajedničko čitanje, razmjenu mišljenja i dijalog s autorima razvijaju se ne samo čitateljske kompetencije nego i osjećaj pripadnosti zajednici, kulturna participacija i aktivno građanstvo.

Važan doprinos programa ogleda se i u uspješnoj integraciji digitalnih alata u promociju čitanja i knjižničnih sadržaja. Korištenje platforme *Čitamo.* omogućilo je dodatnu vidljivost programa i proširenje dosega knjižničnih aktivnosti izvan fizičkog prostora knjižnice, osobito među mlađom publikom.

Nastavak programa u 2026. godini potvrđuje njegovu održivost i prepoznatu vrijednost. Uvođenjem novih aktivnosti, poput uređenja prostora *Reading Retreat*, glazbenih večeri poezije i proširenog broja književnih susreta, Gradska knjižnica Požega dodatno razvija model knjižnice kao mjesta susreta, dijaloga, kulturnog iskustva i osobnog razvoja.

Iskustvo programa *Zadovoljna publika želi još* može poslužiti kao primjer dobre prakse drugim narodnim knjižnicama koje nastoje razvijati publiku kroz participativne

programe i zajedničko stvaranje kulturnih sadržaja. U vremenu smanjene koncentracije, digitalne prezasićenosti i izazova motiviranja građana za sudjelovanje u kulturnim sadržajima, knjižnice imaju priliku potvrditi svoju važnost upravo kao prostori zajedništva, dijaloga i aktivnog sudjelovanja u kulturi.

Literatura

Bollo, Alessandro, Carlotta Da Milano, Alessandra Gariboldi i Chris Torch. 2017. *Study on Audience Development: How to Place Audiences at the Centre of Cultural Organisations: Final Report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pristupljeno: 11. 5. 2026. https://www.europacreativamedia.cat/wp-content/uploads/Final-report-Audience_Engagement.pdf.

Gradska knjižnica Požega. 2025a. *Program Zadovoljna publika želi još – prijavna i provedbena dokumentacija.* Požega: Gradska knjižnica Požega. Interna dokumentacija.

Gradska knjižnica Požega. 2025b. „Postani voditelj/voditeljica čitateljskog kluba u Gradskoj knjižnici Požega." Pristupljeno: 19. 5. 2026. https://gkpz.hr/2025/04/28/postani-voditelj-voditeljica-citateljskog-kluba-u-gradskoj-knjiznici-pozega/.

Gradska knjižnica Požega. 2025c. „Uspješno realiziran program Zadovoljna publika želi još." Pristupljeno: 19. 5. 2026. https://gkpz.hr/2025/11/27/uspjesno-realiziran-program-zadovoljna-publika-zeli-jos/.

Gradska knjižnica Požega. 2025d. „Zadovoljna publika želi još – novi kulturni program u Knjižnici." Pristupljeno 19. 5. 2026. https://gkpz.hr/2025/05/19/zadovoljna-publika-zeli-jos-%e2%80%95-novi-kulturni-program-u-knjiznici/.

Gradska knjižnica Požega. 2026. „Zadovoljna publika želi još – nastavak uspješnog programa drugu godinu zaredom." Pristupljeno: 19. 5. 2026. https://gkpz.hr/2026/04/08/zadovoljna-publika-zeli-jos-nastavak-uspjesnog-programa-drugu-godinu-zaredom/.

IFLA i UNESCO. 2022. *IFLA-UNESCO Manifest za narodne knjižnice 2022.* Haag: International Federation of Library Associations and Institutions. Pristupljeno: 19. 5. 2026. https://izdanja.hkdrustvo.hr/drustvena/di/catalog/view/37/8/365.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. 2017. *Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022. godine.* Pristupljeno 9. 5. 2026. https://min-kulture.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Nacionalna%20strategija%20poticanja%20%C4%8Ditanja_tekst.pdf.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. 2025a. *Javni poziv za predlaganje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2026. godinu.* Pristupljeno 9. 5. 2026. https://min-kulture.gov.hr/javni-poziv-za-predlaganje-

programa-koji-poticu-razvoj-publike-u-kulturi-u-republici-hrvatskoj-za-2026-godinu-rok-8-prosinca-2025/28828.

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. 2025b. *Uvjeti Poziva s uputama za predlagatelje programa koji potiču razvoj publike u kulturi u Republici Hrvatskoj za 2026. godinu.* Pristupljeno 9. 5. 2026. https://min-kulture.gov.hr/?id=28829.

Pauletta, Dan, Lekić, Romana i Krešimir Dabo. 2022. „Dobra praksa razvoja publike u Hrvatskoj i uspješnosti kulturnih manifestacija." *Studia Polensia* 11: 75–91. https://doi.org/10.32728/studpol/2022.11.01.04.